

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2023. október 18.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (**K1**) és a konkrét (**K2**) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Julius Caesar (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1.
- b) 3.
- c) A tisztségek megválasztását a szavazók megvásárlása / a korrupció befolyásolta. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) A tisztségek időtartama korlátozott volt, (Caesar ezeket túllépte). *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

2. Középkori város (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

Leírások	Társadalmi csoport sorszáma
a) Munkájáért szállást, ellátást és napidíjat is kap. Munka közben tanulja ki szakmáját, amelyet általában vándorúton is tökéletesít.	3.
b) Munkájáért szállást, ellátást és napidíjat is kap. Általában nők végeznek ilyen munkát a házasságkötés előtt, hogy összegyűjtsék hozományukat.	5.
c) Kereskedelemmel, szolgáltatásokkal – pl. kocsmatartással – foglalkozik. csak a közössége számára kijelölt városrészben élhet, a többségtől öltözeke, étkezési szokásai és eltérő pihenőnapja is megkülönbözteti.	7.
d) Saját műhellyel rendelkezik, amelyben tanulókat is tarthat. Választó és választható a városi tanácsba és a vezető tisztségekre.	2.

e) 3., 5.

3. I. Károly gazdasági reformja (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) (arany)forint / (arany)forintot
- b) Bányabér (urbura) megosztása / kötelező birtokcsere megszüntetése / bányászok behívása / bányászati reform *(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, és a nemesfémhányással kapcsolatos más helyes válasz is elfogadható.)*
- c) Értékálló lett a pénz / fellendült a kereskedelem. *(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, és más helyes válasz is elfogadható.)*
- d) 2.

4. Angol alkotmányos monarchia (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) király
- b) parlament
- c) független bíróság / hatalmi ágak szétválasztása / hatalommegosztás *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) 2.

5. 18. századi demográfia (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Leírás: A nemzetiség...	Sorszám
a) jelentős része törökellenes felkelésük leverése után nagy tömegben érkezett Magyarországra főpapja, a pátriárka vezetésével.	4.
b) főként jó minőségű földek és (időszakos) adómentesség ígérete ellenében, a bécsi udvar hívására érkezett Magyarországra.	1.
c) többségében ortodox hitet követett, és főként hegyvidékekről költözött jobb életfeltételek reményében az alföldi területekre.	3.
d) többsége határvédelmi szolgálat ellenében mentesült a földesúri függés alól, így közvetlenül az Udvari Haditanács fennhatósága alá került.	4.

6. Második ipari forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) futószalag(os termelés) (Elfogadható még: szerelősor / szalagrendszer.)
b) monopólium / monopolhelyzet / monopolkapitalizmus (Elfogadható még: monopoljog.)
c) robbanómotor / benzinmotor (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, de csak a motor nem fogadható el.)
d) 2.

7. Az 1848–49-es szabadságharc (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1.
b) Ferenc József
c) 2.
d) A függetlenség / trónfosztás kimondása. / A Függetlenségi nyilatkozat kiadása. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

8. Első világháborút lezáró békék (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Ország neve
a) Ez az állam a Német Császárság, az Orosz Birodalom és az Osztrák–Magyar Monarchia területeiből alakult újjá.	Lengyelország
b) Újonnan létrejött soknemzetiségű állam, amelynek sokáig területi vitája volt a tőle nyugatra elhelyezkedő győztes hatalommal.	Szerb–Horvát–Szlovén Királyság (Elfogadható még: Jugoszlávia)
c) Kizárólag az Osztrák–Magyar Monarchia területéből megalakult állam, amelynek területén jelentős német és magyar kisebbség élt.	Csehszlovákia

d) 3.

9. A Horthy-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

A táblázat adataiból egyértelműen következik, hogy...	Betűjel
a) a korszakban az egészségügyi ellátás jelentősen fejlődött.	A
b) a világgazdasági válság jelentős gazdasági visszaesést okozott.	B
c) a népességnövekedés üteme csökkent.	C
d) az 1920-as években sikeresen lezajlott a gazdasági konszolidáció.	B

10. Az ENSZ (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
- b) 3.
- c) 2.
- d) 1945-ben

11. Határon túli magyarság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás: Az előző adatközlés óta eltelt időszakban Kolozsváron...	Év
a) – a második világháború végét követő évektől eltekintve – először csökkent lélekszámában is a magyarság.	1992
b) vesztette el abszolút többségét a magyarság.	1956
c) a magyarság lélekszámának csökkenését a határváltozás miatt menekülők nagy száma is magyarázza.	1948

d) A városba románokat telepítettek be / románok települtek be. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

12. A magyarországi romák (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2., 5., 6.
- b) 3.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az iszlám vallás

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az iszlámnak a mindennapi életre vonatkozó előírásait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az iszlám a 7. században jött létre / 622 Mohamed futása / az iszlám időszámítás kezdete, valamint rögzíti, hogy az Arab-félszigetről / a Közel-Keletről terjedt el / Mekka a vallás központja.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. ima, böjt, alamizsna, Korán.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzít egyet az életvitelre vonatkozó előírások közül (pl. tilos a vér / disznóhús / fojtott / agyonvert állat / alkohol fogyasztása / a szerencsejáték; a nők takarják el hajukat; a férfiaknak több feleségük lehet); és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel a fertőzéseket akarták elkerülni; megfelelő módon kell levágni az állatot; ez hasonlít a zsidó előírásokra; az erkölcsös életre irányulnak az előírások; a nőknek alárendelt szerepük van).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az iszlám vallás napi ötszöri imát ír elő, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Mekka felé imádkoznak; Allahhoz imádkoznak; az ima az iszlám egyik oszlopa; a férfiak külön imádkoznak; a müezzinek hívják imára a muszlimokat).	0–3
	E2 Rögzít még egy, az életvitelre vonatkozó muszlim vallási előírást (pl. az igazhitű muszlimoknak böjtölniük kell; alamizsnát kell adniuk / adakozniuk kell), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Korán tartalmazza ezeket az előírásokat; a böjtöt ramadán hónapban tartják; a böjt napkeltétől napnyugtáig tart; a társadalmi szolidaritást írja elő; a tiltások mögött az Allah felé fordulás áll; szent nap a péntek).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. A keleti blokk gazdasági jellemzői		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a keleti blokk gazdasági jellemzőit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy időbeli elemet (pl. a KGST megalakulásának dátumát: 1949, Marshall-terv: 1947, a hidegháború az 1940-es évek végén kezdődött), és rögzíti, hogy a keleti blokkot a szovjet mintát követő államok / a Szovjetunió és csatlós államai / Közép- és Kelet-Európa államai alkották), vagy megnevez legalább hármat a keleti blokk országai közül.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. hidegháború / kétpólusú világ, ipar / iparosítás, tervgazdaság, KGST.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzít egy tényt az ábrával kapcsolatban (pl. a keleti blokkon belül a Szovjetunió és az egyes tagállamok között zajlott a kereskedelmi forgalom nagy része; a Szovjetunió kívüli tagállamok között jóval csekélyebb volt a kereskedelmi forgalom), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a keleti tömb országai megalakították a KGST-t; a Szovjetunió főképpen nyersanyagokkal látta el a többi tagországot; az egyes tagországok ipari késztermékeket exportáltak a Szovjetunióba; a felek között ún. barterkereskedelem zajlott; a KGST-ben munkamegosztás alakult ki; a KGST-együtműködés nem ösztönözte sokoldalú fejlődésre a szocialista gazdaságokat; a KGST-országok – részben – el voltak zárva a világpiactól; amíg a nyugati tömb államai tényleges integrációs kapcsolatokat építettek ki, addig a keleti tömbben egyoldalú függés jött lére a Szovjetuniótól).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a keleti blokk államaiban tervgazdálkodást folytattak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. együtt járt az államosítással; központi szabályok határozták meg a termelés feltételeit és mennyiségét; nem léteztek piaci viszonyok; mindennapos volt az áruhiány; a mezőgazdaságot kollektivizálták).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a keleti blokkban a beruházások nagyobb részét az iparra fordították, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. főképpen a nehézipart és a bányászatot fejlesztették; az iparfejlesztés a legtöbb esetben nem volt hatékony; sokszor nem vették figyelembe a nyersanyagadottságokat; az ipari üzemek állami kézben voltak; az iparfejlesztés a kommunista ideológiából is fakadt; az iparfejlesztést a háborús készülődés is indokolta; az iparfejlesztés energiaszükségletét a Szovjetunió biztosította; a kollektivizálás következtében a munkaerőt átcsoportosították az iparba).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Széchenyi István programja		(hosszú)
Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Széchenyi gazdasági, társadalmi és politikai programját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy reformkornak az 1825/1830/1832 és 1848 közötti időszakot nevezzük, vagy hogy a reformkor kezdetét a Hitel megjelenéséhez (1830) szokás kötni.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része, Pozsony Magyarország politikai központja, Pest / Pest-Buda válik az ország gazdasági / kulturális központjává).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemes, jobbágy, tőkés gazdaság / kapitalizmus / szabadpiac, reform.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. ősiség, államnyelv, bérmunka, polgári átalakulás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Széchenyi a gazdasági fejlődés alapjának a hitelt tartotta; a hitelezés fellendítéséhez szükségesnek tartotta az ősiség eltörlését), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nemesi birtok szolgálhatott volna hitelfedezetül; hitelből lehetne modernizálni a magyar mezőgazdaságot; Magyarországon tőkehiány volt / fejletlen volt a bankrendszer).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Széchenyi mindenkire kiterjesztette volna a jogot, hogy földet birtokoljon; Széchenyi a törvény előtti egyenlőséget szorgalmazta), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a jobbágyok felszabadítását / a rendi társadalom felszámolását jelentette volna; a jogegyenlőség a szabad verseny / a kapitalizmus előfeltétele; a javaslatokat a magyar liberális ellenzék is felkarolta).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy Széchenyi magyar államnyelvet vezetett volna be, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a reformkorban megvalósult; a latint váltotta volna fel; Széchenyi a nemzetiségek anyanyelvhasználatát nem kívánta korlátozni; a Magyar Tudós Társaság / MTA megalapítása is ezt a célt szolgálta; ez a liberális nacionalizmus egyik célkitűzése volt; ebben a kérdésben teljes egyetértés volt a reformkori politikai irányzatok között).	0–3
	E1 Rögzíti, hogy Széchenyi a tőkés / kapitalista gazdaságot / a modernizációt / a polgári átalakulást kívánta Magyarországon előmozdítani, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. eltörölte volna a szabad verseny akadályait – pl. céhek, állami monopóliumok; nem támogatta a védővámokat; részvénytársaságokat hozott létre; angliai utazásai során ismerte	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	fel Magyarország elmaradottságát; a gazdaságtalan robot helyett bérmunkát javasolt).	
	E2 Rögzíti Széchenyi még egy társadalmi reformtörekvését (pl. nemesi adómentesség eltörlése; robot megszüntetése; a magyar nyelv és kultúra fejlesztése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Lánchídon mindenkitől megkövetelte a hídpénz megfizetését; a robotot gazdaságtalannak / erkölcstelennek tartotta / a robot helyett bérmunkát javasolt; kezdeményezte a Magyar Tudós Társaság / MTA megalapítását).	0–3
	E3 Rögzíti Széchenyi egy politikai reformtörekvését (pl. az udvar / Metternich / a nádor / a főnemesség megnyerésével kívánta reformjait megvalósítani; Magyarország jövőjét a Habsburg Birodalmon belül képzelte el; a Helytartótanács szerepét növelte volna), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az óvatos reformok híve volt; szembekerült Kossuthal / a reformellenzékkel; szerepet vállalt a Helytartótanácsban / a Batthyány-kormányban).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. Az 1956-os forradalom**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az 1956-os forradalom kirobbanásának körülményeit és a forradalmárok fő követeléseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a forradalom kirobbanásának dátumát: 1956. október 23.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a szovjet tömb része volt / szovjet megszállás alatt állt, vagy megnevezi az október 23-i események legalább két helyszínét.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. tüntetés, függetlenség / megszállás, életkörülmények, követelések.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. egypártrendszer / diktatúra, Magyar Dolgozók Pártja / MDP, MEFESZ, forradalom.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a munkások számára minimálbért követeltek / az előírt termelés csökkentését követelték; az egyénileg gazdálkodó parasztok nagyobb támogatását / terheinek csökkentését követelték), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a forradalom kirobbanása előtt több egyetem hallgatói is megfogalmazták követeléseiket; a	0–3

Ismeretszerzés, a források használata	MEFESZ-nek fontos szerepe volt a forradalom előkészítésében / a követelések megfogalmazásában; az egyetemisták az életkörülmények javítását követelték; a rossz életkörülmények is hozzájárultak a forradalom kirobbanásához; a szocialista gazdasági rendszert nem akarták felszámolni).	
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az egyetemisták szabadságjogokat / szabad választásokat / a politikai okokból elítéltek szabadon bocsátását követelték), és megállapítja, hogy demokratikus rendszer létrehozását akarták.	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Nagy Imre reformokat ígért; le akarta csendesíteni a tömeget; a tüntetők részben elégedetlenek voltak a beszéddel), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a forradalom egyik követelése Nagy Imre miniszterelnöki kinevezése volt; a tüntetők azt várták Nagy Imrétől, hogy a forradalom élére áll; a tüntetők többsége nem elégedett meg a szocializmus reformjának ígéretével).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a forradalom az egyetemisták tüntetésével vette kezdetét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a tüntetők a lengyelekkel való szolidaritásuknak is hangot adtak; a tüntetést a pártvezetés először betiltotta, utána engedélyezte; az egyetemistákhoz idővel sok más ember is csatlakozott; a tüntetők a zászlóból kivágták a Rákosi-címert).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Rádió épületénél fegyveres harcra került sor, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a tüntetők szerették volna beolvastatni követeléseiket a rádióban; Gerő Ernő rádióbeszédében elítélte a tüntetést; a Rádió épületét ÁVH-sok védték; a magyar hadsereg katonáit nem merték bevetni a forradalmárok ellen; a magyar vezetés szovjet katonai segítséget kért; a forradalmárok elfoglalták az épületet).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a forradalomnak fontos követelése volt a szovjet seregek kivonása / a nemzeti függetlenség visszaállítása, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarországon a második világháború vége óta állomásoztak szovjet seregek; a szovjet vezetés a szovjet politikai rendszert kényszerítette rá Magyarországra is; a követelések között megjelent a nemzeti szimbólumok visszaállítása is; ledöntötték a Sztálin-szobrot).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1. Plutarkhosz: Párhuzamos életrajzok (oszk.hu)
Caius Suetonius Tranquillus: Caesarok élete [MEK-03264] (oszk.hu)
2. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Simonkay–Tamásiné: Történelem 10. IT-142
3. Magyar Történelmi Tár XII. évf. (1911) 7.o. 1335. március 26.
<https://hu.wikipedia.org/wiki/Forint#/media/F%C3%A1jl:FlorenKarlaRobertazAnjou.jpg>
<https://hu.wikipedia.org/wiki/Firenze#/media/F%C3%A1jl:FlorenceCoA.svg>
https://hu.wikipedia.org/wiki/Frankfurt_am_Main#/media/F%C3%A1jl:Wappen_Frankfurt_am_Main.svg
[https://hu.wikipedia.org/wiki/Pisa_\(telep%C3%BCl%C3%A9s\)#/media/F%C3%A1jl:Pisa-Štemma.svg](https://hu.wikipedia.org/wiki/Pisa_(telep%C3%BCl%C3%A9s)#/media/F%C3%A1jl:Pisa-Štemma.svg)
4. <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/tortenelmi-forrasok-elemzese/forrasok-az-ujkor-egyetemes-tortenelmebol/jognyilatkozat-1689>
Történelem 10. Oktatási Hivatal https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_03_010
6. https://en.wikipedia.org/wiki/Ford_Model_T
https://en.wikipedia.org/wiki/Standard_Oil
7. Kossuth Lajos levele Csányi Lászlónak, 1956. december 7.
<http://mek.niif.hu/04800/04882/html/szabadku0108.html>
8. Történelem emelt 2007. május
9. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11_nat2020/lecke_06_021 [OFI Történelem 11.]
Bódy Zsombor: Magyarország társadalomtörténete a két világháború között. Bp. Akadémiai Kiadó 2013.
https://btk.ppke.hu/uploads/articles/4090/file/body_zsombor-magyarország_tarsadalomtortenete_a_ket_vilaghaboru_kozott.pdf
10. <http://www.grotius.hu/doc/pub/HBJFWJ/az%20ensz%20alapokm%C3%A1nya.pdf>
11. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Kolozsv%C3%A1r> [Varga E. Árpád statisztikai adatközlése és <https://www.recensamantromania.ro/>]
12. Hajnáczy Tamás: Az 1961-es párthatározat margójára. II. Dokumentumok az MSZMP KB PB 1961. június 20-án kiadott határozatának Borsod-Abaúj-Zemplén megyei végrehajtásáról.
http://real.mtak.hu/139847/1/hajnaczky_14_3.pdf
- Kertesi Gábor: Cigány foglalkoztatás és munkanélküliség a rendszerváltás előtt és után.
https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_nemzetisegek/romak/periferian_roma_szociologiai_tanulmanyok/pages/010_Cigany_foglalkoztatasi.htm
13. <https://blog.poet.hu/mohamed/koran-5-szura>
<https://eihit.com/?url=2&szsz=33&ny=hu&ayasz=60#eleje>
14. Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Simonkay: Történelem 11. Szent István Társulat 2022.
15. Széchenyi István: Stádium. Pest, 1833
16. https://hu.wikipedia.org/wiki/Az_1956-os_forradalom_16_pontja
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_12/lecke_02_015